

Etiikka on aina ajankohtaista

Lääkärien ja hammaslääkärien ammattikunnat ovat perinteisiä professioita. Professiota yhdistää yhteiskunnallisesti tärkeä erikoisosaaminen sekä yhteinen arvopohja — lääkäreiden tapauksessa lääkärin etiikka. Sen keskeisiä osia ovat potilaan edun ensisijaistaminen, ammattitaidon ylläpito ja kollegiaalinen yhteistyö. Professionalismi voidaan nähdä myös kirjoittamattomana sopimuksena yhteiskunnan kanssa: professio sitoutuu eettiseen korkeatasoiseen toimintaan, ja yhteiskunta takaa profession aseman. Tavoitteena on taata potilaiden hyvä hoito ja lääkärinä toimimisen mielekkyys. Professionalismi vaatii kuitenkin jatkuvaa ylläpitoa ja edistämistä kaikkien kollegojen taholta.

Yllä olevat ajatukset on lainattu vastailmestyneestä ja täysin uudistetusta Lääkärien etiikka -kirjan kuudennesta painoksesta. Kirjan julkaisijana on Suomen Lääkäriliitto, joka haluaa tuoda esiin profession yhteisen näkemyksen siitä, miten lääkärin etiikan periaatteet soveltuvat nykyiseen terveydenhuollon todellisuuteen.

Hammaslääkärilehden tässä numerossa pohditaan eettisiä asioita useammassakin artikkelissa. Hammaslääkäriliitto edustaa hammaslääkärien professiota ja siten sen vastuulla on osaltaan edistää ammatin eettistä pohjaa. Edistämiseksi ei kuitenkaan riitä se, että asia on mainittu Liiton säännöissä — tarvitaan käytännön tekoja ja ammattikunnan herättelyä: hoidon ja hoitamattomuuden seurauksien pohdintaa, potilaan parhaan etsimistä, uusien asioiden peilaamista totuttuihin käytäntöihin. Hammaslääkäriliittoon muutama vuosi sitten perustettu eettinen valiokunta onkin ottanut vetovastuun näistä käytännön toimista.

Valiokunta järjesti talkootyönä kolmannen kerran Etiikkapäivän, joka oli osallistujien antaman palautteen perusteella erittäin antoisa. Erityisen mausteen siihen toi näytelmän keinojen käyttö hoitovahinkoon liittyvien tunteiden esiintuomisessa. Yleisö eli täysillä mukana.

Hammaslääkäriliiton kotisivujen jäsenalueella on jo muutaman vuoden ajan julkaistu eettisiä tapauksia Arkipäivä etiikkaa -sarjana, johon kollegoja haastetaan antamaan omat valintansa ja kommenttinsa. Tapaukset on julkaistu jälkikäteen myös Hammaslääkärilehdessä — niin tässäkin lehdessä, jossa pohditaan takuuhoidon problematiikkaa.

Tässä lehdessä esitellään myös toinen potilastapaus,

jossa on kyse kehitysvammaisen potilaan puremisongelmasta. Tätä on pohdittu lääkärijärjestöjen yhteistyönä kootussa Lääkärien eettisessä foorumissa, joka on tarkoitettu lääkärin työssä heräävien eettisten ongelmien pohdintaan. Yhteistyö ammattikuntien välillä on tiivistynyt sitä kautta, että foorumin jäseneksi on kutsuttu ensimmäinen hammaslääkäri, Heikki Vuorela. Hammaslääkärin rit voivat nyt myös osallistua foorumin keskusteluun sen kotisivulla.

Hammaslääkäriliiton eettisen valiokunnan viime kokouksessa käytiin seuraava keskustelu, joka kuvaa hyvin eettisen ajattelun ja lainsäädännönkin muutoksia viimeisten vuosikymmenten aikana. Esillä oli kuvitteellinen potilas, jolla olisi paljon reikiä hampaissaan, myös näkyvällä alueella. Parikymmentä vuotta sitten hammaslääkäri saattoi toimia potilaan parhaaksi siten, että — vastoin tämän toiveita korjata etuhampaat ensiksi — aloitti poskihampaista varmistuen näin sen, että potilas ei katoa kesken hoidon. Tänäpäin hammaslääkäri kuuluu tutkimuksen ja diagnosoinnin jälkeen selvittää hoidontarve ja tehdä oma ehdotuksensa hoitojärjestykseksi, johon sitten potilas antaa suostumuksensa. Jos potilas kuitenkin haluaa tällä erää vain etuhampaat korjattaviksi, on tämä hänen itsemääräämisoikeutensa piirissä — hoitoon ei voi pakottaa. Hammaslääkäri on kuitenkin aina vastuussa hoidosta, eikä haitallisia toimenpiteitä pidä tehdä potilaan pyynnöstäkään. Kuten arkkiaatri Risto Pelkonen toteaa, holhoava ja yksisuuntainen lääkäri-potilassuhde on kääntynyt tasavertaiseksi kumppanuudeksi, kahden moraalisesti autonomisen aikuisen keskinäiseksi yhteistyöksi.

MATTI PÖYRY

PS. Uuden Lääkärien etiikka -kirjan voi hankkia Hammaslääkäriliiton Kustannuksesta 15 eurolla. Sopii erittäin hyvin myös hammaslääkärien iltalukemistoksi.